

Rosa Meriläinen Tunnustuksellinen Suomi

En ole koskaan kuulunut mihinkään kirkkoon. Koska evankelis-luterilainen kirkko läpäisee meillä yhteiskunnan kaikki rakenteet, poliittinen heräämiseni valtion tunnustuksellisuuden suhteen tapahtui jo lapsena.

Koulussa jouduin osallistumaan uskonnonopetukseen, sillä elämäkatsomustiedon ryhmää ei järjestynyt. Silloin sanottiin, että tarvitaan viisi oppilasta ennen kuin ryhmä voidaan perustaa. Myöhemmin kävi ilmi, että koska jokaiselle sanottiin sama tieto, kukaan ei ryhmään ilmoittautunut ja siksi sitä ei myöskään syntynyt. Neljännellä luokalla piipahdin koulun vaihdon jälkeen elämäk-

somustiedon opetuksessa, jota veti luokattomaan tyyliin koulun käsityönopettaja. Pyysin armahdusta ja siirryin takaisin uskonnonopetukseen. Vasta lukiossa pääsin asiallisen elämäkatsomustiedon opetuksen piiriin.

Havaintoni mukaan tunteikkaimmat poliittiset heräämiseni, kuten feminismi, liittyvät lapsuudessa koettuihin vääryyksiin. Siksi monet kokemukseni kirkon asemasta valtiossa ovat myöhemmälläkin iällä nostaneet esiin vanhat koulumuistot – vaikka minulle ei sentään koskaan annettu rangaistukseksi uskonnottomuudesta matematiikan tehtäviä, kuten kaverini lapselle Tampereen Takahuhdin koulussa. Vai mikä muu kuin rangaistus on tehdä lisätehtäviä silloin, kun uskonnontuntilaiset viedään katsomaan teatteria?

Hämmentyneenä olenkin tuoreena kansanedustajana istunut valtiopäivien avajaiskirkossa kuuntelemaan piispan puhetta. Sittemmin olen jättänyt väliin nämä tilaisuudet. Kiukutti jo pelkkä ajatuskin, että olisi pitänyt olla läsnä seuraamassa, kun eduskunnan uutta lisärakennusta siunattiin. Hupaisimmillaan valtion ja kirkon naimakauppa on näyttäytynyt silloin, kun olen piskuisena pakanana osallistunut hallintovaliokunnassa keskusteluihin kirkon yhdestä keskeisistä sakramenteista, konfirmaatiosta. Meillähän kirkon sisäiset säännöt ovat lakitason asia, josta päättävät kaikki kansanedustajat uskontokuntaan katsomatta.

Keskustelu kirkon asemasta valtiossa ei ole teoreettista höpinää, vaan se on mitä tiukimmin kiinni arjessa. Ei tarvitse edes mennä pikkumaisuuksiin sen suhteen, voiko kevätjuhliissa laulaa suvivirttä. Kun nyt edes pääsääntöisesti näyteltäisiin, että valtio ei usko Jumalaan, vaan vain osa sen asukkaista.

On kulunut jo yli sata vuotta siitä, kun Ranskassa kirkko ja valtio erotettiin toisistaan. Suomessa edelleen perustuslaissa todetaan kahden kirkon erityisasema. Asia tuli poliittisoiduksi vuosikymmenten tauon jälkeen toden teolla

viime vuonna, jolloin jätin aiheesta Irina Krohnin kanssa lakialoitteen.

Siirryttyäni puoluepolitiikkaan hämmennyin siitä, miten kiusalliseksi koko kysymys koettiin. Olin luullut, että vihreät vapaamielisenä puolueena ovat tietenkin kanssani asiasta samaa mieltä, mutta asiasta piti kolme kertaa neljän vuoden välein äänestää puolueohjelman käsittelyn yhteydessä ennen kuin kantani voitti. Sitä ennen ja sen jälkeen sain kuulla, miten eettistä ajattelua painottavat seurakunta-aktiivit, naispapit ja körtit ovat olleet vihreitä, mutta tämän jälkeen eivät voi olla.

En ajattele, että kahden kirkon erityisaseman poistamiseen liittyisi mitään uskonnonvastaisuutta. Päinvastoin! Eikö nykyinen tilanne ole uskonnonvastaisuutta vaikkapa Islamin näkökulmasta?

Täytyy kyllä myöntää, ettei minullakaan aina ole ollut puhtaita jauhoja pussissa. Muistan, miten lapsena kiusasin opettajaa väittämällä, etten voi tehdä jakeitten hakuun perustuvia uskonnonläksyjä, koska meillä on kotona Raamattu poltettu. Nautin hänen kauhistuksesta. Muistan, miten nautin siitä, että 10-vuotiaana askartelemastani installaatiosta ”Keskiajan Jeesus polttoroviolla” järjestettiin oikein palaveri opettajanhuoneessa. Kun koko ajan on saanut tuntea uskonnottomana kuuluvansa halveksittuun vähemmistöön, jotenkin sitä välillä tekee mieli olla vähän ilkkurinen.

Ajoittaisesta ilkkurisuudestani huolimatta kyse on kuitenkin vakavasta asiasta. Ei kerta kaikkiaan ole niin, että valtion uskonnollisuus meillä olisi jotenkin viatonta kulttuuriperinnettä. Millä lihaksilla me oikein kuvittelemme silloin vaativamme maallista oikeudenkäyttöä ja ihmisoikeussopimusten kunnioittamista maihin, joissa voimassa on sharia?

Kyse on perustavanlaatuisesta tavasta nähdä valtio ja sen poliittinen vallankäyttö ja oikeusjärjestelmä. Minusta tuntuu turvalliselta ajatella, että uskonnolliset tunteet ja näkemykset

ovat yksilön ominaisuuksia, eivät valtioiden. Tämä antaisi sijaa kaikille valtion asukkailla toimia ja olla.

En minä ajattele valtiolla olevan moraalikaan, sekin on yksilön ominaisuus. Tässä asiassa auktoriteettiuskoiset suomalaiset taitavat olla kanssani eri mieltä ja ehkä siksi heitä ei tunnu kirpaisevan valtion uskonnollisuuskään. Kun syksyllä keskusteltiin poliitikkojen tv-luvista, televisiossa kansalainen kertoi syyksi vaatia poliitikoilta lain ja sääntöjen noudattamista sen, että he antavat meille moraalin. Voin nyt kertoa kyseiselle kansalaiselle ja samalla muillekin, että jokaisen täytyy ihan itse arvioida mikä on oikein ja mikä väärin. Vanhempamme sitä ovat aikoinaan meille mallintaneet, mutta lopullinen harkinta jää meidän oman elämämme harteille. Vaikka tekisi mieli etsiä vastaukset ja ohjeet muualta, kuten Raamatusta ja lakikirjasta, vapautusta ei tule. Vastuu näkemyksistämme ja teoistamme on loppupeleissä yksin meillä itsellämme.

Tämä vapaus on sellainen, jota ihmiset eivät taida kaivata. Vapauden mukana tulee liikaa vastuuta: kaikki vastuu kaikesta kaiken aikaa kaikille. Muistan miten kerran ala-asteikäisenä hoksasin, että uskovaisilla on oikeastaan aika helppoa, kun heidän ei tarvitse itse miettiä miten asiat ovat, vaan he voivat lukea sen Raamatusta ja kuulla papeilta. Siksi me päätimme Veera-serkun kanssa yrittää tulla uskoon. Sinnikkäästi parin viikon ajan me sopotimme iltarukoukset ja pinnistelimme uskoaksemme koulussa opettuun kirkkoon. Mutta vaikka kuinka yritimme, emme alkaneet uskoa. Ei siinä vain tuntunut olevan mitään järkeä.

Välillä vähän hävettää tieteellinen maailmankuvani, sillä ymmärrän ettei empiriaan nojaavaa objektiivista tietoa ja totuutta ole tieteen metodillakaan saatavissa. Olenko rajoittunut ja tylsä, kun en jaksa pohtia tuonpuoleisen kysymyksiä? Kuitenkin jo tämä elävien yhteiskunta tuntuu aika monimutkaiselta ja vaikealta ymmärtää ja muuttaa paremmaksi. Tuntuu kovin uuvuttavalta ajatus, että pitäisi ryhtyä huolehtimaan enkelienkin oikeudenmukaisesta kohtelusta ja työllisyysasteesta.